

Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja obrazovnog modela)

Kapeš, Robert

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:001390>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ROBERT KAPEŠ

„KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA U SVRHU UČENJA I
POUČAVANJA SOCIOLOGIJE (IZGRADNJA OBRAZOVNOG
MODELA)“

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

Diplomski rad

„Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja
obrazovnog modela)“

Mentor: dr. sc. Zvonimir Bošnjak

Student: Robert Kapeš

Zagreb, rujan 2020.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad „Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja obrazovnog modela)“ izradio potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora dr.sc. Zvonimira Bošnjaka. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Potpis studenta

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Ciljevi i svrha.....	2
3. Polazišta i pretpostavke.....	3
3.1. E-učenje (<i>e-learning</i>).....	5
4. Metodologija istraživanja.....	6
4.1. Zašto <i>Facebook</i> ?.....	10
5. Rezultati i analiza istraživanja	12
5.1. Komentari, primjedbe i sugestije.....	18
5.2. Problem interakcije i aktivnosti.....	20
6. Rasprava.....	24
6.1. Ograničenja.....	26
7. Zaključak.....	28
8. Popis izvora i literature	30
9. Prilozi.....	31
10. Sažetak	35

1. Uvod

Posljednjih nekoliko godina na Internetu sve češće susrećemo MOOC-ove (*Massive Open Online Courses*), odnosno masovne otvorene *online* tečajeve. Nude se tečajevi stranih jezika, matematike, marketinga, ekonomije i mnogi drugi, a među njima nalazi se i sociologija. U 2013. godini, pisac Thomas Friedman, prokomentirao je ovakav tip učenja za novine *The New York Times*:

„...ništa nema više potencijala da nam omogući ponovno zamisliti visoko obrazovanje od masovnog otvorenog internetskog tečaja...vidim uskoro dan kada ćete stvoriti svoju fakultetsku diplomu polazeći najbolje internetske tečajeve najboljih profesora iz cijeloga svijeta...plaćati će se samo nominalna naknada za potvrdu o završetku. Promijeniti će poučavanje, učenje i put do zaposlenja“ (Friedman, siječanj 2013).

Thomas Friedman bio je potpuno u pravu. Naime, na službenoj stranici MOOC-a nudi se mogućnost upisa na magisterije poslovne administracije, informatičkog menadžmenta, računovodstva i mnogih drugih smjerova na prestižnim sveučilištima kao što su *Boston, Indiana* i *Purdue University* te drugi, čije se cijene kreću u rasponima prihvatljivima za veliki broj korisnika¹.

Usporedno s time, u posljednjih nekoliko godina dogodila se ekspanzija korisnika društvenih mreža čija popularnost raste iz dana u dan. Među najpopularnijima je svakako *Facebook* koji je još 2012. godine prešao brojku od milijardu registriranih i aktivnih korisnika te mreže, što ga ujedno čini i prvom društvenom mrežom koja je ostvarila takav uspjeh, a danas se približava broju od dvije i pol milijarde aktivnih korisnika (Clement 2019). Uz *Facebook*, u top pet najpopularnijih i najkorištenijih aplikacija, nalaze se i *Instagram, Twitter, LinkedIn* i *Snapchat* (Price, 2019). Društvene mreže, osim privatnih korisnika, koriste i javne osobe, razne tvrtke, medijske kuće i slično – za oglašavanje, prodaju, kupnju, informiranje, prezentiranje. Sve novosti i vijesti ljudi mogu odmah pročitati ili objaviti na internetskim platformama, rijetki su oni koji i dalje čitaju novine u papirnatom izdanju, osobito zato što na društvenim mrežama novosti i informacije pristižu

¹ https://www.edx.org/masters?utm_campaign=Mooc.org&utm_source=Mooc.org&utm_medium=Mooc.org-Programs&utm_content=Online%20Master%27s%20Degrees

iz sekunde u sekundu. Nadalje, društvene mreže nisu samo internetske platforme za čitanje vijesti, gledanje fotografija i video zapisa, one su vrlo interaktivne, nude bezbroj mogućnosti, konstantno im se možemo vraćati, pričati s drugim ljudima, razmjenjivati poruke, datoteke, i ono što je najbolje – sve su u potpunosti besplatne, barem zasad. Osim razonode, informiranja, oglašavanja i slično, društvene mreže koriste se i u svrhu edukacije. Određen broj nastavnika i profesora koristi *Facebook* kao platformu na kojoj kreiraju grupe za učenje te ih koriste kako bi svojim učenicima/studentima dodijelili određene zadatke, podsjetili ih na izvršavanje obaveza ili podijelili sa njima nov, raznovrstan, dodatni sadržaj povezan sa određenim predmetom, odnosno kolegijem. Shodno velikoj aktivnosti studenata na *Facebooku* te popularnosti društvenih mreža i internetskih tečajeva općenito, u ovom radu prikazati će se fuzija te dvije komponente, odnosno internetski tečaj sociologije, ali na društvenoj mreži *Facebook*. Kako se danas tehnologija i društvene mreže sve češće koriste za vrijeme nastave, a osobito izvan nje, pitanja o zamjeni profesora nekom internetskom platformom postaju sve relevantnija i prisutnija u javnom diskursu. Dakako, takvi procesi zamjena još nisu bili opcija, no usred nedavne pandemija virusa COVID-19, postali su nužni. Postavlja se pitanje što studenti (u ovom primjeru) žele i što misle o takvoj možebitnoj situaciji u budućnosti, a to je ono na čemu se istraživanje i ovaj rad baziraju – provođenje internetskog tečaja i povratna reakcija, to jest evaluacija istog od strane studenata.

2. Ciljevi i svrha

Glavni cilj ovog rada je organizirati, razviti, pratiti i vrednovati dijeljenje socioloških sadržaja na društvenim mrežama kao oblik učenja i poučavanja sociologije, na individualnoj i grupnoj razini, koristeći pritom hardverske i softverske alate koji su besplatni za sve korisnike. Stoga je i internetski tečaj sociologije za potrebe ovog rada proveden na *Facebooku* koji je potpuno besplatna platforma na kojoj svi polaznici tečaja posjeduju aktivan korisnički račun. Nadalje, postavlja se pitanje je li ovakav oblik učenja i poučavanja model budućnosti i mogu li ljudi osvijestiti širinu tehnologije i obrazovanja, umjesto samog reproduciranja sadržaja. S obzirom da dolazi do svakodnevne promjene trendova, koje osobito prate mlađi naraštaji, profesori i nastavnici također ih moraju pratiti

kako bi diseminaciju podataka i informacija učinili zanimljivijom, interaktivnijom i atraktivnijom te na taj način držali pažnju učenika i studenata. Studentima i učenicima zanimljivije je proučavati nešto na računalu, osobito na društvenim mrežama, nego što im je primjerice prepisivanje s ploče ili projektorskog platna, stoga profesori podilaze raznim tehnološkim rješenjima kako bi zadržali njihovu koncentraciju na temi koja se obrađuje ili o kojoj se diskutira s obzirom na to da učenje na daljinu (engl. *distance education*) postaje sve zvučniji pojam u akademskim krugovima: „Učenje na daljinu polje je obrazovanja koje se fokusira na metode poučavanja i na tehnologiju s ciljem predavanja, često pojedinačno, studentima koji nisu fizički prisutni“ (Bušelić 2012:24). Kako god, u ovom istraživanju pokušava se stvoriti arhitektura mikrogrupe u kojoj sudionici uče i bivaju testirani, kako bi se pokušala na manjem uzorku utvrditi preferabilnost *online* tečajeva. Također, važna je i povratna informacija sudionika u svrhu eventualnog poboljšanja takvih internetskih tečajeva, načina predavanja, načina testiranja, ili će se jednostavno opredijeliti za prestanak takvog načina poučavanja smatrajući ga neadekvatnim ili nedovoljno dobrim da zamijeni nastavu uživo.

Relevantnost ove teme leži i u tome što *Facebook* grupa, ponajviše kod studenata, predstavlja dvoranu ili učionicu koja je zapravo kibernetički prostor u kojem se učenje nastavlja nakon klasičnog formalnog obrazovanja koje dobivaju u školi ili na fakultetu. Stoga, važno je pružiti sociološki uvid u ovu tematiku, pokušati kreirati jedan takav kontrolirani prostor i uvidjeti što studenti dobivaju putem društvenih mreža te tako možebitno i detektirati indikatore te prikupiti smjernice za eventualno kreiranje bolje i organiziranije platforme za internetsko učenje.

3. Polazišta i pretpostavke

Teorijski dio ovog rada bavi se ekspanzijom popularnosti društvenih mreža u posljednjih nekoliko godina, a usto će se također komparirati i analitički proučavati povezanost te kompatibilnost društvenih mreža i obrazovanja, pritom se pod obrazovanjem prvenstveno misli na obrazovanje u području sociologije. Empirijski dio ovog rada odvija se na društvenoj mreži *Facebook* gdje je bila stvorena grupa za učenje i poučavanje sociologije u koju je bilo uključeno deset nesociologa i deset sociologa, za koje se

pretpostavlja da će ostvariti bolji rezultat, s obzirom na to da je sociologija područje njihovog znanstvenog djelovanja i interesa. Dakle, polazna pretpostavka našega rada je: Uspješnost praćenja Facebook sociološkog tečaja biti će veća kod sociologa nego kod nesociologa. Uspješnost će se reflektirati u broju ostavljenih komentara, postavljenih pitanja (koja mogu biti pokazatelj razumijevanja ili interesa za određenu temu), uspješnosti rješavanja testova, odnosno broj ostvarenih bodova na pojedinačnim testovima te na samom kraju testiranja.

Simonson, Smaldino, Albright i Zvacek (2006:27) kažu kako je obrazovanje na daljinu dramatična ideja koja bi mogla promijeniti, čak restrukturirati, obrazovanje, ako je moguće da iskustvo osobe koja uči na daljinu bude jednako kompletno, prihvatljivo i zadovoljavajuće kao iskustvo osobe koja uči uživo od profesora u učionici. Iako se obrazovanje na daljinu smatra lakšim i jednostavnijim poučavanjem, ono također iziskuje pripremu i organiziranost kao i poučavanje u učionici ili fakultetskoj dvorani, a predavač mora biti jednako spreman na neočekivane promjene, pitanja i sugestije kako bi njegova nastava bila uspješna i korisna. Kyriacou (2001:21) smatra da djelotvorni nastavnici: a) kreiraju sređeno i privlačno okruženje za učenje, b) usredotočuju se na poučavanje i učenje tako da maksimalno povećaju vrijeme učenja i zadržavaju akademski ton, c) poučavaju dobro organizirane i ustrojene nastavne jedinice s jasno naznačenom svrhom, d) imaju visoka očekivanja i postavljaju pred učenike intelektualne izazove, e) prate napredak i daju brze korektivne povratne informacije i f) uspostavljaju jasnu i pravedno poštenu disciplinu. Sve od navedenih kriterija moguće je zadovoljiti kada govorimo o obrazovanju na daljinu i nastavniku koji poučava na daljinu. Premda se za obrazovanje na daljinu, to jest *online* tečajeve i školovanje, smatra da je to relativno novija pojava, ono zapravo to i nije. U današnje vrijeme je popularnije i eksponiranije zbog pojave interneta, medija i društvenih mreža, ali još 1962. godine Sveučilište u Južnoj Africi postalo je prvo sveučilište koje je započelo s prakticiranjem obrazovanja na daljinu (engl. *distance-teaching university*) te time označilo fundamentalnu promjenu u načinu na koji se obrazovanje na daljinu prakticiralo u većini svijeta (Simonson et al. 2006:39). Korijeni takvog obrazovanja leže u dopisnim programima poštanskih servisa 1800-tih godina, kada su pisma bila centralni dio prenošenja i prikupljanja informacija, sve do prve polovice dvadesetog stoljeća kada obrazovanje na daljinu postaje sinkroniziranje, zahvaljujući radiju, telefonu, zatim

televiziji i satelitima (Simonson et al. 2006:226). Iz toga proizlazi da za obrazovanje na daljinu nekada, a ni danas, nije nužno neophodan internet. No kakogod, u ovom istraživanju fokus je na obrazovanju na daljinu preko interneta, točnije *Facebook*-a, što spada u *e-learning* (e-učenje) pri čemu 'e' označava 'elektroničko'.

3.1. E-učenje (*e-learning*)

E-učenje, tj. elektroničko učenje, je tip učenja koji se bazira na računalu, odnosno na Internetu i obuhvaća sve vrste poučavanja kao što su virtualne učionice, digitalna suradnja, digitalna predavanja, zadaci i tako dalje, osim klasičnog 'licem-u-lice' poučavanja (Simonson et al. 2006:232). Iako takav tip učenja zvuči gotovo idilično ako uzmemo u obzir da možemo sve zadatke i predavanja odraditi od kuće, bez trošenja vremena na odlazak u školu ili na fakultet, i ovakav tip učenja ima svoje prednosti i ograničenja. Za poučavanje putem interneta, predavaču je potrebna jednaka priprema kao i za nastavni sat koji bi održao u školi ili na fakultetu: potrebno je odrediti ciljeve, ishode, zadatke, obaveze, očekivanja i tako dalje.

„Tamo gdje se internetski tečaj razlikuje, to je tehnika. U učionici imate svoju fizičku prisutnost - glas, govor tijela, intonaciju, izraze, geste - kako biste lakše komunicirali sa svojim učenicima. Online, barem za sada, nemate“ (Ko, Rossen 2004: 12).

Ko i Rossen navode kako eventualno osmijeh koji bismo uputili učenicima u učionici možemo nadomjestiti emotikonom (☺) koji će im dati do znanja da smo nešto rekli blagonaklono, pozitivno, smireno (Ko, Rossen 2004:12). No, kao što je prethodno spomenuto, ovakav tip učenja ima svoje prednosti i nedostatke. Za početak, prednosti ovakve vrste učenja su mnoge: 1) komponente asinkronog tečaja dostupne su 24 sata dnevno i ne ovise ni o jednoj vremenskoj zoni, 2) studenti mogu raditi vlastitim tempom, 3) Internet promiče aktivno učenje i olakšava intelektualnu uključenost studenata sa sadržajem kolegija, 4) tehnologija potrebna za takvu vrstu učenja laka je za korištenje i 5) jednom stvorene obrazovne jedinice lako je dopunjavati shodno prikupljanju novijih i relevantnijih informacija kako bi studenti bili u korak s vremenom (Simonson et al. 2006:233). S druge strane, Simonson i suradnici navode kako postoje i određena ograničenja takvog tipa

učenja: 1) internetski tečajevi mogu često staviti veći naglasak na tehnologiju, a ne na sadržaj koji obrađuju, 2) dobro osmišljeni i kvalitetni internetski tečajevi mogu se naporno i dugo razvijati, što zahtijeva vrijeme i kadrovske resurse koji nisu dostupni mnogim predavačima, 3) neke teme se ne mogu dovoljno dobro obraditi putem računala, 4) još uvijek nemaju svi pristup Internetu i računalu i jedna opcija učenja im je odlazak u školu i 5) u konvencionalnim učionicama odgovori na pitanja su instantni, dok je u internetskim tečajevima za povratnu informaciju potrebno pričekati nekoliko sati ili, u najgorem slučaju, nekoliko dana (Simonson et al. 2006:234). Nadalje, Berge i Muilenberg su 2000. godine ispitali 1150 predavača, 648 menadžera, 167 administrativnih radnika u visokom obrazovanju i nekoliko tisuća istraživača i studenata uključenih u učenje na daljinu te su pronašli 64 potencijalne barijere za implementiranje učenja na daljinu, pri čemu su kao najveću barijeru označili povećanu vremensku posvećenost, a kao najslabiju manjak roditeljske uključenosti (Simonson et al. 2006:76).

4. Metodologija istraživanja

U ovom radu riječ je o edukacijskom *online* pilot istraživanju uz korištenje mješovite metodologije, odnosno kombiniranje kvalitativnog i kvantitativnog pristupa. Uzorak na kojem se provodilo istraživanje sastojao se od dvadeset članova, deset studenata sociologije i deset studenata drugih smjerova i fakulteta koji nisu povezani sa studijem sociologije. Svi sudionici imali su status studenta u trenutku provođenja istraživanja ili su već prethodno završili fakultet. U tri tjedna, koliko je bilo predviđeno trajanje istraživanja, oni su uz pomoć prezentacija, video zapisa i slika učili o nekim temama iz područja sociologije i na kraju svakog tjedna rješavali ispit znanja o gradivu kojeg su tog tjedna svi sudionici proučavali. Na kraju istraživanja oni su ispunili evaluacijski obrazac i izjasnili se koliko im takav model učenja odgovara, koliko je bolji, lošiji ili korisniji od tradicionalnog školskog poučavanja sociologije. Također, paralelno sa grupom na *Facebooku*, bio je otvoren i profil na *Instagramu* gdje su oni također mogli pratiti fotografije, video zapise i zanimljivosti povezane sa gradivom koje se obrađuje pojedinog tjedna. Temeljna literatura po kojoj su učili bio je propisani srednjoškolski udžbenik Nenada Fanuka „Sociologija: udžbenik za gimnazije“ uz dopunu druge relevantne literature i internetskih izvora. Sudionici su

regrutirani na način da je izabranih deset studenata sociologije pohađalo studij sociologije zajedno sa voditeljem projekta, a drugih deset studenata bili su *Facebook* prijatelji voditelja projekta. Podaci su se prikupljali koristeći društvene mreže *Facebook* i *Instagram*, gdje u svakom trenutku sudionici mogu javno ili privatno (putem poruke) postaviti pitanje, komentirati i slično, a osim toga koristili su se i *Google* obrasci za provjeru znanja i za evaluaciju istraživanja. Putem navedenih društvenih mreža, voditelj projekta, autor ovog rada, bio je dostupan sudionicima u svakom trenutku.

U svrhu praćenja učinaka poučavanja, kao sastavnog dijela istraživanja, koristila se kvalitativna metoda promatranja sa sudjelovanjem (u virtualnom obliku) te kritička analiza relevantne građe, dok se kvantitativni dio odnosi na *online* anketu, evaluacijski obrazac. Što se tiče metode promatranja sa sudjelovanjem, promatralo se koliko njih je postavljalo pitanja privatnom porukom, koliko su komentirali objave u grupi, koliko ih je pratilo objave na *Instagramu*, jesu li sociolozi bili aktivniji na društvenim mrežama od nesociologa i slično. Osobno sudjelovanje u provođenju tečaja očitovalo se u tome što je voditelj tečaja sve prezentacije izradio samostalno, prema srednjoškolskom udžbeniku za sociologiju, spomenutog autora Nenada Fanuka, javno dostupne internetske članke, video materijale i fotografije također je pronašao samostalno i samostalno vodio i moderirao grupu na *Facebooku* i profil na *Instagramu*. Nadalje, svi testovi i evaluacijski obrazac također su bili kreirani od strane voditelja tečaja, a predviđeno trajanje po testu, kao i za evaluaciju, bilo je deset minuta. Nakon što je prošlo deset minuta, a sudionici nisu predali test, samim time ga nisu i prošli jer im sustav nije dozvoljavao naknadnu predaju istog. Primjerice, sudionici su u nedjelju navečer primili link pomoću kojeg pristupaju testu te test mogu rješavati punih deset minuta koje su im se odbrojale na ekranu. Unutar tog vremenskog intervala morali su predati test prije isteka vremena kako bi ga prošli, u suprotnom bi izgubili sve bodove i automatski pali testiranje tog tjedna. Tečaj se odvijao od 02. do 22. rujna. 2019. godine. Prije samog početka tečaja, napravljene su dvije grupne poruke, također na *Facebooku*. U jednoj grupnoj poruci nalazilo se deset sociologa, dok je preostalih deset sudionika bilo u drugoj grupnoj poruci. U tim porukama oni su primili poziv za sudjelovanje² u kojem je bilo detaljno opisano što se od njih očekuje, koliko će tečaj trajati i da je na dobrovoljnoj, volonterskoj osnovi te da u bilo kojem trenutku mogu odustati ako to požele. Također,

² Vidi 9. Prilozi

naveden je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu kao institucija pri kojoj se ovo istraživanje provodi te isto tako i da je istraživanje odobrilo Povjerenstvo Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U pozivu je naveden i broj od ukupno devet prezentacija koje će morati savladati te tri testa koja će morati riješiti, a spomenuto je i da mogu bilo kada postaviti komentar na neku objavu, objaviti nešto u grupi u kojoj se odvija tečaj, a ako im je nelagodno ili ne žele nešto podijeliti sa ostalim polaznicima, postoji opcija i privatnog javljanja putem poruke na *Facebooku* ili *Instagramu* direktno voditelju tečaja. Zagarantirana im je anonimnost u analizi rezultata nakon tečaja te da njihova imena neće biti spomenuta nigdje u radu, a originalni podaci poznati samo autoru i mentoru istraživanja.

Ovakvo istraživanje pionirskog je tipa u Hrvatskoj, budući da sličnih istraživanja konkretno u području sociologije, nema. Osmišljeno je tako da polaznici tečaja dobivaju *powerpoint* prezentacije tri puta tjedno – ponedjeljkom, srijedom i petkom, dok je testiranje bazirano na ta tri predavanja bilo na rasporedu nedjeljom. Dakle, ukupno su morali proučiti i naučiti gradivo devet *powerpoint* prezentacija i riješiti tri testa. U međuvremenu, utorkom i četvrtkom u grupi su im bile objavljivane zanimljivosti povezane s temom koja se obrađivala dan prije ili će se obrađivati kasnije, pa ih tekst ili video mogu uvesti u temu. Isto tako, prezentacije na *Facebooku* pratile su i slike na *Instagramu* gdje je bio otvoren profil *onlintercajsociologije* koji su polaznici tečaja „zapratali“ i mogli označiti pojedinu fotografiju sa tzv. *like* gumbom koji označava „sviđa mi se“. Fotografije su također bile povezane sa prezentacijama koje su se obrađivale pojedinog tjedna. *Facebook* već nudi stvaranje grupe za učenje, samo grupu u trenutku stvaranja treba označiti kao grupu za učenje. Nudi opciju dijeljenja prezentacija i datoteka u određene lekcije kako bi sudionicima grupe bilo lakše pratiti i razvrstavati gradivo te omogućuje i mjesto za raspravu. Također kada se jednom savlada određena prezentacija, pored nje nalazi se polje u kojem piše „Gotovo“. Kada usvoje gradivo određene prezentacije, mogu kliknuti na to polje i ono će promijeniti boju iz plavog u zeleno. Kada sve tri prezentacije označe tom oznakom, *Facebook* automatski označava čitavu lekciju savladanom i naučenom. Te karakteristike vrijedilo je iskoristiti i u ovom istraživanju. Budući da je tečaj bio podijeljen na tri tjedna, tako je na *Facebooku* bio podijeljen u tri lekcije: „Uvod u sociologiju“, „Izabrane teme 1“ i „Izabrane teme 2“. Teme su bile raznolike, od općenitog uvoda u svijet

sociologije do ideologije, kapitala i slično. Bile su izabrane prema ključu da se kroz tečaj susretu sa različitim temama umjesto uobičajenog udžbeničkog slijeda sadržaja, osim uvodnog dijela, iako ga je većina prošla, ako ne na fakultetu, onda u srednjoj školi. Unutar svake lekcije nalazile su se prezentacije pojedinog tjedna kako su redom bile objavljivane.

Tjedan dana prije početka tečaja svim polaznicima bila je poslana poruka u obliku podsjetnika (kakav je ovo tečaj, što se od njih očekuje, pravo na odustajanje i tako dalje)³. Prvog tjedna tečaja u lekciji „Uvod u sociologiju“ bile su objavljene sljedeće tri prezentacije: 1) Sociologija i društvo, 2) Društveno djelovanje i društvena struktura i 3) Znanost o društvu. Ta lekcija obrađivala je pojmove kao što su mikro i makrosociologija, sociološka imaginacija, društvo, društvene činjenice i slično. Uvodila je polaznike u to što je to zapravo sociologija, što je društvo, koji su smisao i važnost sociološkog načina razmišljanja, u kakvom odnosu je sociologija sa drugim društvenim znanostima i kakav je sociološki pogled na društvo. Također, obrađuje se i samoubojstvo, tipovi samoubojstava prema Durkheimu, zatim što su društveno djelovanje i struktura, te što je znanost i je li sociologija znanost. Drugog tjedna tečaja na redu su bile prezentacije iz lekcije „Izabrane teme 1“. To su bile: 1) Kultura u suvremenom društvu, 2) Alternativni stilovi života i 3) Civilno društvo. Ove teme su podosta zastupljene i u javnom diskursu, vrlo su aktualne i kontroverzne kao primjerice istospolni brak, životno partnerstvo, nevladine organizacije, rad neprofitne organizacije kao što je *Greenpeace*⁴ i slično. Na taj način polaznici su mogli vidjeti da su neke teme i područja koje možda do sada nisu povezivali sa sociologijom, itekako povezane. Također je stavljen i naglasak na kulturu u suvremenom društvu, onu koja se bazira na modi, internetu, CD-ovima, filmovima i televiziji, a ne na tradiciji, običajima i ritualima sa čime su se vjerojatno do sada i susretali u svom obrazovanju. Posljednji tjedan tečaja, u lekciji „Izabrane teme 2“, pred polaznike tečaja bile su stavljene prezentacije koje nisu toliko popularne u javnom diskursu, već su više specificirane za sociološku ili neku drugu struku, a te teme su bile: 1) Ideologija, 2) Kapitalizam i 3) Sociologija prirode. Teme koje su dobro poznate sociolozima na tečaju, a vjerojatno manje poznate studentima drugih smjerova i fakulteta. Nakon trećeg tjedna tečaja, pred polaznicima je preostao posljednji zadatak kako bi završili tečaj, a to je ispunjenje

³ Vidi 9. Prilozi

⁴ <https://www.greenpeace.org/croatia/>

evaluacijskog obrasca koji je bio koncipiran na način da oni mogu na skali nekog određenog raspona izraziti svoj interes prije i poslije tečaja, zatim pripremljenost i izvedbu tečaja, te su otvoreno mogli napisati što im se posebno svidjelo na tečaju i ono što bi promijenili ili unaprijedili za neki sljedeći tečaj.

4.1. Zašto Facebook?

Kao što je spomenuto u uvodnom dijelu ovog rada, *Facebook* je zasigurno jedna od najpopularnijih društvenih mreža na svijetu. Iako mu je danas rast popularnosti u stagnaciji ili čak laganom padu, ako uzmemo u obzir disperziju brojnih sličnih aplikacija i društvenih mreža, *Facebook* je u svakom slučaju bio prva najpopularnija društvena mreža koja i dan danas nudi mogućnosti koje druge aplikacije i mreže ne posjeduju. Konkretno, za nas najznačajnija opcija je mogućnost stvaranje virtualne učionice i održavanja tečaja iz pojedinih predmeta, u ovom slučaju sociologije, i na taj način poučavati putem Interneta.

„Poučavanje putem interneta znači vođenje tečaja djelomično ili u potpunosti putem interneta. To je oblik obrazovanja na daljinu, proces koji uključuje tečajeve poučavane putem e-pošte, videokaseta ili telefonskog spajanja ili satelitske televizije - bilo kojeg oblika učenja koji ne uključuje tradicionalnu nastavu u kojoj učenici i predavači moraju biti na istom mjestu u isto vrijeme“ (Ko, Rossen 2004: 2).

Budući da većina učenika i studenata danas koristi *Facebook*, profesorima je lakše stvoriti nekakav oblik virtualne učionice, grupe, u kojoj će lakše moći komunicirati sa studentima, dijeliti im nastavne materijale, zadatke, predavanja i slično, jer će ipak većina njih posjetiti *Facebook* više puta nego što bi primjerice posjetili stranicu na kojoj se nalaze *online* predavanja. Takva suradnja između profesora i učenika dovodi do veće motivacije za učenjem i sudjelovanjem učenika putem kreativnih aktivnosti, a samim time to rezultira i boljim rezultatima te širenjem pozitivne klime nakon nastave, budući da *Facebook* pruža mogućnost poboljšanja komunikacije izvan učionice (Đurica et al. 2018:1080). Visokoškolske ustanove iskazale su zabrinutost time što se učenicima sve više sviđa poučavanje preko *Facebooka*, a pokazuju sve manji stupanj zainteresiranosti za tradicionalne načine učenja (Đurica et al. 2018:1080). Isto tako, shvatile su i važnost upotrebe društvenih medija kao komunikacijske tehnologije te kao vrijednog resursa koji promiče obrazovnu komunikaciju i suradnju studenata i fakulteta, uključujući i *Facebook*

koji osim što je važan za uspostavljanje komunikacije i distribucije multimedijalnih sadržaja, postao je i inovativan alat za učenje (Đurica et al. 2018:1087).

Također, važno je spomenuti i Neila Selwyna koji se već godinama bavi obrazovanjem, obrazovanjem na daljinu, društvenim mrežama i tako dalje. Za njega je SNS (engl. *social networking service*), u prijevodu servis za društveno umrežavanje, osobni i personaliziran prostor za internetske razgovore i dijeljenje sadržaja koji se temelje na održavanju i dijeljenju 'profila' putem kojeg se korisnik prikazuje drugim korisnicima kroz prikaz osobnih podataka, interesa, fotografija, društvenih mreža i slično (Selwyn 2009a:157). Smatra kako je *Facebook* postao važno mjesto neformalnog i nestrukturiranog učenja, stoga je proučavao ponašanje studenata na jednom takvom online tečaju pri čemu je zaključio: „Facebook se koristio prvenstveno za održavanje snažnih veza među ljudima koji su već u relativno tijesnim, emocionalno bliskim izvanmrežnim odnosima, umjesto za stvaranje novih dodirnih točaka sa 'glokaliziranom' zajednicom studenata (Selwyn 2009a:170). Nadalje, studentima na *Facebooku* omogućena je veća sloboda pri kojoj oni mogu manje ili više surađivati, povezivati se s preostalim članovima tečaja, bolje upoznati svoju kulturu ili neku stranu s kojom se mogu pokušati poistovjetiti ili ju razumijeti. Omogućena im je veća autonomija iza njihovih profila koje kreiraju sami prema svojim željama i afinitetima.

„Doista, može se tvrditi da je Facebook djelovao kao idealno mjesto za ono što Goffman naziva "distancom uloge" - situacijama u kojima se studenti žele distancirati od uloga koje moraju biti ozakonjene, ali s kojima ih ne moraju nužno identificirati drugi. Primjerice, vidjeli smo kako neki studenti nastoje održati određeni stupanj osobne autonomije angažirajući se na minimumu akademskog ponašanja koje se očekuje kod dodiplomskog studenta i/ili djeluju na načine koji pokazuju nedostatak predanosti ulozi“ (Selwyn 2009a:171-172).

Selwyn također govori i o „konektivizmu“ i učenju putem Interneta, neovisno o *Facebooku*. Smatra kako je povezanost koju nam pruža Internet iskazana u terminima „mrežnog društva“, „smanjivanja svijeta“, „digitalnog doba“ i slično, a kako se učenje putem Interneta često shvaća kao utjelovljenje sociokulturnih i konstruktivističkih pogleda, odnosno, da se učenje „nalazi“ u mreži predmeta, artefakata, tehnologija i ljudi (Selwyn

2009b:90-92). Usto napominje kako se središnja povezanost Interneta i trenutnih artikulacija sociokulturnih učenja odražava u novonastaloj teoriji „konektivizma“: „...koja uokviruje učenje kao sposobnost pristupanja i korištenja distribuiranih informacija „upravo u vremenu“ (Selwyn 2009b:92). I zaključno, polaznici nekog tečaja koji je povezan s Internetom više se ne slave kao pasivni primatelji poučavanja, već se aktivno uključuju u (re)konstrukciju mjesta, tempa i vremena događanja, a usto mogu uživati u raznovrsnom rasponu formalnih i neformalnih mogućnosti učenja, nevezano uz zemljopisne ili socioekonomske okolnosti (Selwyn 2009b:93).

5. Rezultati i analiza istraživanja

Nakon tri tjedna, tečaj je završio, svi polaznici su ga uspješno savladali i na kraju voditelju tečaja putem evaluacijskog obrasca ostavili primjedbe, pohvale i sugestije za budući rad. Kako bi rezultati tečaja bili javni i transparentni, svaki polaznik je morao voditelju tečaja privatnom porukom poslati šifru pod kojom želi da mu se objave rezultati, kako bi svatko ponaosob znao koliko je uspješno, ili neuspješno, savladao tečaj, bez da je ta informacija dostupna drugim polaznicima, a voditelj tečaja popis svih rezultata može objaviti javno u grupi (slika 1).

SOCIOLOZI	TEST 1	TEST 2	TEST 3	UKUPNO
SOCKA BOCKA	22/23	18/18	22/22	62/63
TIJA2310	23/23	17/18	21/22	61/63
EKSPERT1703	23/23	17/18	19/22	59/63
21042110	16/23	18/18	22/22	56/63
ALIJENACIJA	19/23	18/18	17/22	54/63
ZIVA95	20/23	13/18	20/22	53/63
355119	13/23	15/18	21/22	49/63
0254	17/23	16/18	13/22	46/63
SALEM	16/23	13/18	09/22	38/63
LOZINKA	16/23	13/18	05/22	34/63

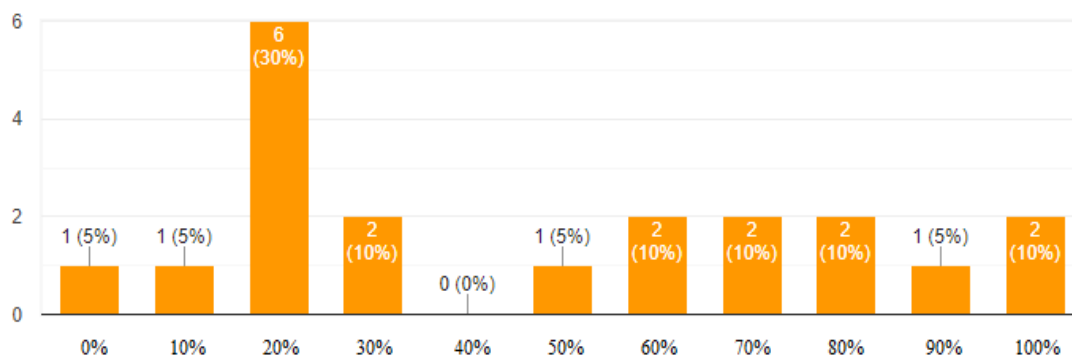
NESOCIOLOZI	TEST 1	TEST 2	TEST 3	UKUPNO
POVEZ	23/23	18/18	21/22	62/63
TAKSVEJEDNO	22/23	18/18	22/22	62/63
82658394	23/23	18/18	21/22	62/63
ALPAS	21/23	15/18	21/22	57/63
CIA	17/23	15/18	22/22	54/63
BOSS500	16/23	16/18	19/22	51/63
KRTICAXXX	11/23	18/18	22/22	51/63
YZF250	21/23	15/18	12/22	48/63
001260	13/23	17/18	17/22	47/63
080708	11/23	13/18	11/22	35/63

Slika 1. Rezultati sociologa i nesociologa razvrstani prema testovima pojedinačno i ukupno.

Suprotno polazišnoj pretpostavci, grupa od desetero studenata koji ne studiraju sociologiju bila je, sa 529 bodova, uspješnija od grupe sociologa koja je ostvarila 512 bodova. Prosječan broj bodova na prvom testu za sociologe je iznosio 18,5/20, dok je za nesociologe bio nešto slabiji, 17,8/20. Na drugom testu sociolozi su imali prosječan broj bodova 15,8/18, dok su nesociolozi ovog puta bili bolji sa 16,3/20. Na posljednjem testu prosječan broj bodova sociologa iznosio je 16,9/22, a nesociolozi ponovno su ostvarili bolji rezultat sa prosječnim brojem bodova 18,8/22. S obzirom na neočekivanost ovakvog ishoda, u evaluacijski obrazac dodana je skala na kojoj su polaznici morali izraziti u kojoj su se mjeri od 0 do 100% služili prezentacijama za vrijeme rješavanja testova, pri čemu 0% označava nekorištenje prezentacija, a 100% označava korištenje prezentacija u potpunosti. Time se provjeravaju određene tendencije unutar rezultata, odnosno to da ih je grupa nesociologa većinski koristila, dok sociolozi možda uopće nisu ili jesu u nekom malom postotku. Dakako, i tu postoje različite pretpostavke: da su se nesociolozi bolje pripremili

jer su sociolozi shvatili tečaj olako, zatim faktor iskrenosti o tome tko je i u kojoj mjeri koristio prezentacije ili druga pomagala prilikom rješavanja testova i tako dalje (slika 2).

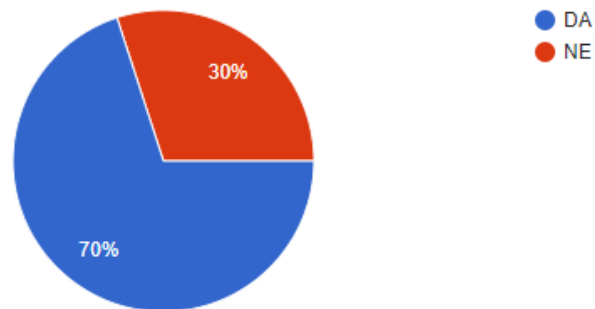
Koliko ste se otprilike služili prezentacijama za vrijeme rješavanja testa?

Slika 2. Postotci korištenja prezentacija za vrijeme rješavanja testova

Sukladno očekivanjima, grupa sociologa smjestila se u prvi dio grafičkog prikaza, do 30% pri čemu se više od polovice grupe, šestoro članova, opredijelilo za postotak od 20% korištenja prezentacija, dok se samo jedna osoba opredijelila za 0%, odnosno, uopće nije koristila pomoć pri rješavanju testova. Grupa nesociologa smjestila se u drugi dio, odnosno od 50 do 100% i raspodijelili su se poprilično podjednako, osim za 50 i 90% za koje su se odlučili po jedna osoba. Nadalje, na sudionicima je bilo da se izjasne je li njima ugodnije i opuštenije učiti putem društvenih mreža, nego što je to primjerice u konvencionalnoj učionici (slika 3).

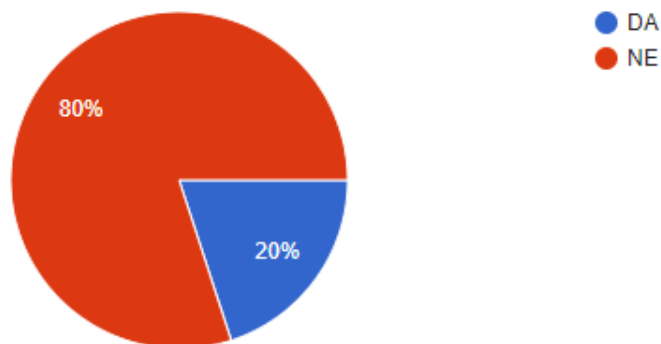
Smatrate li da je lakše i opuštenije učiti putem društvenih mreža, nego što je to u učionici?

Slika 3. Postotak preferabilnosti učenja putem društvenih mreža

Čak 70% sudionika smatra da je lakše i opuštenije učiti putem društvenih mreža, dok se 30% sudionika nije složilo sa time, već smatraju da je u klasičnoj učionici za njih atmosfera opuštenija. U budućoj inačici ovakvog istraživanja, moglo bi se dodatno istražiti zašto pojedinci smatraju učionicu opuštenijom za učenje nego udobnost vlastitog doma, no unatoč tome ovakav rezultat donekle je i očekivan. Suprotno tome, većina njih ne bi se složila s time da društvene mreže postanu zamjena za profesora (slika 4).

Smatrate li da online tečajevi mogu zamijeniti živu osobu (profesora)?

Slika 4. Postotak preferabilnosti zamjene profesora online tečajevima

80% sudionika smatra da online tečajevi ne mogu zamijeniti profesora koji predaje 'licem-u-lice', dok 20% smatra da se to ipak može i da uloga profesora nije presudna za kvalitetno učenje.

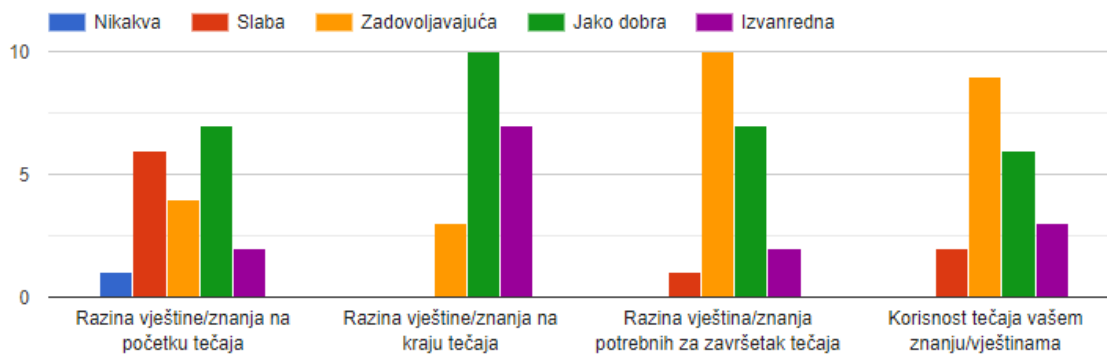
Drugi dio evaluacijskog obrasca odnosio se na sam tečaj: koliko su truda uložili u tečaj, kakva im je bila razina znanja i vještina na početku i na kraju tečaja, jesu li im ciljevi i sadržaj bili dovoljno jasni i tako dalje. Na tih nekoliko pitanja instrument mjerenja bila je skala Likertovog tipa koja se najčešće koristi za ispitivanje stavova, a odgovori su ponuđeni u stupnjevima od potpunog neslaganja, neslaganja, neutralnosti, slaganja do potpunog slaganja. Tako su i sudionici morali izabrati točku u rasponu na kojoj se pronalaze i koja bi opisala njihovu razinu truda na tečaju (slika 5).

Slika 5. Razina truda uložena u tečaj

Nitko od sudionika nije imao nikakvu ili slabu zainteresiranost za ovakvu vrstu tečaja, a najviše njih izjasnilo se kako im je razina truda bila izvanredna ili zadovoljavajuća, dok je najmanji udio onih kojima je zainteresiranost bila jako dobra. Također, gledajući kako polovica sudionika nisu bili studenti sociologije, nisu svi imali jednaku razinu početnog znanja pri započinjanju tečaja (slika 6).

Doprinos učenju

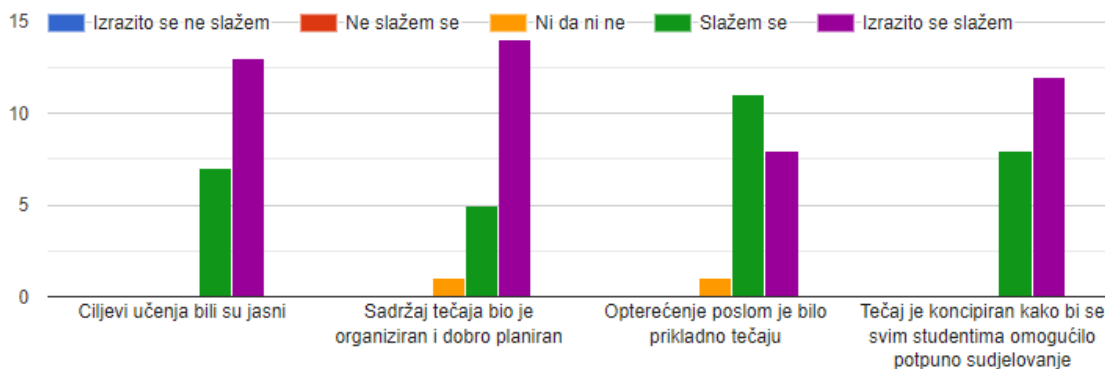
Slika 6. Razina doprinosa učenju

Kako je vidljivo iz grafičkog prikaza, jedan sudionik na početku tečaja nije imao nikakvog znanja ni doticaja sa sociologijom, dok je njih šestero imalo slabu razinu prethodnog znanja. Još troje ih se izjasnilo kako imaju zadovoljavajuću razinu početnog znanja i tih desetero zaokružuje skupinu nesociologa. Jedan sociolog također je svoju razinu znanja označio kao zadovoljavajuću, dvoje kao izvanrednu, a ostalih sedmero kao jako dobru. Na kraju tečaja nijedan sudionik nije svoju razinu znanja označio kao nikakvu ili slabu, troje ih je označilo kao zadovoljavajuću, dok je njih desetero označilo završnu razinu kao jako dobru i preostalih sedmero kao izvanrednu. Iz navedenog je vidljivo kako se broj sudionika sa nikakvom, slabom i zadovoljavajućom razinom početnog znanja smanjio ili u potpunosti nestao, dok je broj onih sa jako dobrom ili izvanrednom razinom znanja na kraju tečaja povećao. To nam govori da smatraju tečaj korisnim, da su nešto naučili, da su zadovoljniji nego na početku i da je njihova razina znanja iznad one na kojoj su započeli, što je u konačnici cilj ne samo ovog tečaja, već učenja i poučavanja općenito. Razina znanja, odnosno vještina, koja se od njih očekivala kako bi uspješno završili tečaj jedna osoba označila je slabom i smatra kako nisu potrebne velike vještine i znanje da se tečaj privede kraju, dvije osobe ipak smatraju drugačije i da je ipak potrebno mnogo znanja i vještina, dok su se ostali rasporedili u sredini smatrajući kako su ipak potrebne neke određene vještine i znanje da se tečaj završi, ali ne u nekoj velikoj mjeri.

S obzirom na to da nisu svi sociološke struke, važno je provjeriti jesu li sudionici ipak smatrali ovaj tečaj korisnim za njih i možda primjenjivim u budućem životu i radu. Nijedan sudionik nije smatrao tečaj beskorisnim, a dvoje od njih smatra kako tečaj ima slabu korisnost za njih u budućnosti. Njih devetero, ujedno i najviše, izjasnilo se kako su zadovoljni korisnošću tečaja, njih troje je čak korisnost ocijenilo izvanrednom, a preostalih šestero smatra kako će im sudjelovanje u ovom tečaju jako dobro koristiti.

Stavovi oko samog sadržaja provedenog tečaja bili su i više nego pozitivni. Uglavnom su se svi složili ili izrazito složili kako su ciljevi učenja bili jasni, sadržaj tečaja dobro planiran i dobro organiziran, razina opterećenja zadacima bila je prikladna tečaju, a tečaj je bio koncipiran kako bi se svim studentima omogućilo potpuno sudjelovanje. Unatoč tome, jedan sudionik iz skupine sociologa označio je sa „ni da ni ne“ zahtjevnost zadataka i dobro organiziran sadržaj tečaja (slika 7).

Sadržaj tečaja

Slika 7. Stavovi o sadržaju provedenog tečaja

5.1. Komentari, primjedbe i sugestije

U evaluacijskom obrascu sudionicima je bila pružena mogućnost da svojim riječima (bez brojčanog ograničenja riječi) napišu što bi kod ovog tečaja pohvalili, kritizirali,

promijenili, odnosno poboljšali. Kao najkorisnije i najvrjednije aspekte ovog tečaja istaknuli su sažetost, aktualnost, popratne sadržaje, dostupnost voditelja tečaja i kontinuiranost. Također su i opisali beneficije za koje smatraju da ovaj tečaj povlači sa sobom: „Teme su se nadovezivale jedna na drugu i vremenski je tečaj trajao dovoljno dugo da svaka od tematika sjedne studentu (bio student sociolog ili ne) te da jasno može odgovoriti na ispit na kraju“.

„Tečaj je osim klasičnih definicija i gradiva, bio interesantan radi popratnih primjera koji su pratili gradivo i multimedijskog sadržaja te smatram da bi ovakav način učenja teorije, pogotovo bio zanimljiv i interesantan učenicima srednjih škola jer se ne bi usredotočili na čisto “štrebanje” gradiva već smatram da bi im kroz interaktivne sadržaje slične ovom to povećalo interes za učenjem“.

Zbog aktualnijih tema poput zelene politike i problema ekologije, neki su bili potaknuti i na promišljanje.

„Skrenuo si pozornost na velike ekološke probleme koji se nalaze oko nas, ali i na one koji nam prijete. Na temelju toga potaknuta sam na razmišljanje što ja kao mini stanovnica planeta mogu sve učiniti za svoju okolinu i zajednicu, a time i očuvati i produljiti životni vijek u njima“.

S druge strane, također su imali i prijedloge kako bi poboljšali ovaj, ili neki budući, tečaj. Smanjili bi broj pitanja u testu ili produljili vrijeme pisanja testa, dodali još više slikovnog i video materijala te bi uveli video predavanja kako bi ipak mogli vidjeti predavača, čuti kako objašnjava stvari te eventualno kasnije ili prije testa još jednom dobro pogledati i poslušati što je važno i što treba upamtiti: „Tečaj je dobro koncipiran, no da bi se predavač približio polaznicima tečaja predlažem da se (uz prezentacije i provjere znanja) uvedu i video predavanja“. Također, istaknuli su i zabrinutost zbog vjerodostojnosti provedbe testiranja, odnosno validnosti rezultata jer je moguće koristiti dodatne materijale prilikom rješavanja testova i tako ocjene potencijalno i nisu odraz nečijeg znanja već snalažljivosti: „Uvijek postoji rizik da sudionici istraživanja ispit ne rješavaju bez dodataka poput prezentacija o zadanim temama, nema tko nadgledati tu vrstu točnosti podataka“.

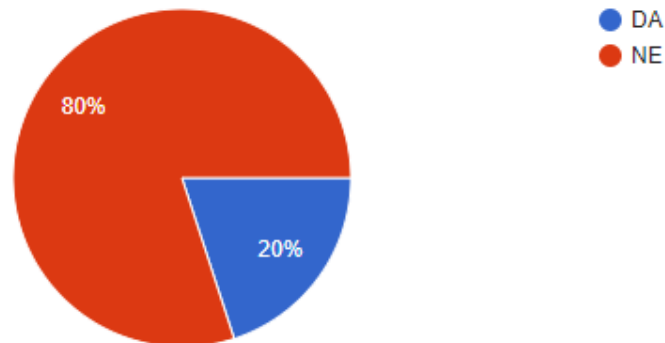
5.2. Problem interakcije i aktivnosti

Naime, za vrijeme tečaja, osim „lajkova“ kojima se označavaju stvari i objave koje se nekome sviđaju, nije bilo previše interakcije ni pitanja. Nitko od sudionika nije postavljao pitanja ili komentirao zanimljivosti, eventualno ponekad, ali porukom direktno voditelju tečaja. Na zanimljivosti koje su bile objavljivane u sklopu jedinica koje su se obrađivale, svi su redovito reagirali sa „sviđa mi se“, no pitanje je koliko ih je uopće neki dodatan materijal pogledalo, istražilo, koliko ih je htjelo komentirati pa se nije usudilo ili su čekali da netko drugi započne prvi, dok neki jednostavno nisu imali motivacije. To se može protumačiti i u terminima ekstrinzične i intrinzične motivacije, odnosno, većina sudionika bila je ekstrinzično motivirana, što znači da su tečaj odradili samo da završe aktivnost na koju su obvezani, dok onaj manji dio intrinzično motiviranih zaista želi proširiti svoje znanje i osjećaju potrebu za samoaktualizacijom (Jakšić 2003:13).

„Također nisam bila previše motivirana za sudjelovanje u raspravama pošto ovo nije bio za mene stvarni tečaj u smislu da sam ja polaznik kome sudjelovanje i ishod ovisi u konačnici o mojoj nekoj evaluaciji, već je samo bio rješavan za potrebe istraživanja diplomskog rada, ali vjerujem da bi moja motivacija i angažiranost bila puno veća da je ovo stvarno bio online tečaj ili način ocjenjivanja mene, kao učenika u srednjoj školi ili studenta na fakultetu.“

Shodno tome, sudionicima je upućen još jedan upitnik isključivo o pitanju interakcije i aktivnosti kako bi se pobliže istražili potencijalni uzroci i razlozi nekomuniciranja i izbjegavanja rasprava. Za početak, dvoje sudionika izjasnilo se kako su bili aktivni u interakciji za vrijeme tečaja, iako iste nije bilo, osim ako pod interakcijom ne podrazumijevanju klik na tipku „Sviđa mi se“ ispod objavljenih materijala, dok je preostalih 18 priznalo da nisu ni započeli ni aktivno sudjelovali u interakciji (slika 8).

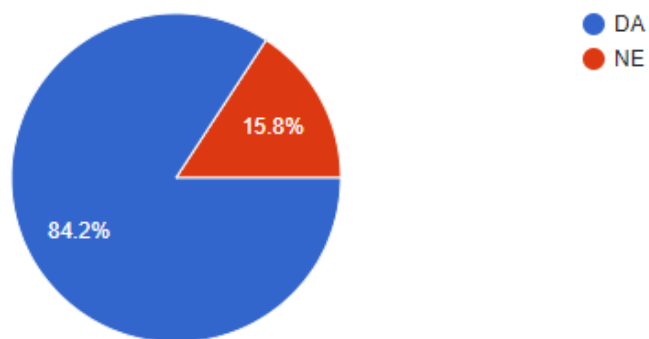
Jeste li započeli ili aktivno sudjelovali u interakciji za vrijeme ovog tečaja?

Slika 8. Postotak sudjelovanja ili započinjanja interakcije za vrijeme tečaja

Također, jedna od pretpostavki slabe, odnosno nepostojeće interakcije, bila je i ta da ovo nije bio stvaran kolegij na fakultetu i da je sudionicima nedostajao takav kontrolni mehanizam koji bi ih možda natjerao na veću participaciju. Nedostajala im je ocjena koja bi ih ekstrinzično motivirala (slika 9).

Ako niste, biste li to učinili da je ovo stvaran kolegij na fakultetu i da se ocjenjuje?

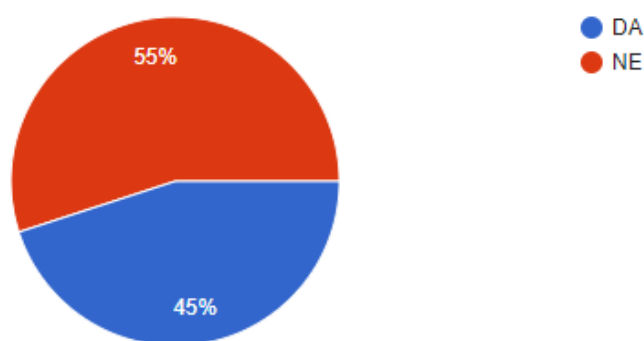

Slika 9. Postotak participacije kada bi istraživanje bilo stvaran kolegij na fakultetu

Troje sudionika izrazilo je kako na njihovo nesudjelovanje ne bi utjecalo ni to da je ovo stvaran kolegij na fakultetu i da se ocjenjuje, njih šesnaestero izjasnilo se kako bi to

ipak za njih promijenilo stvari i kako bi se tada trudili započinjati i aktivno sudjelovati u diskusijama, dok se jedna osoba nije mogla odlučiti između odgovora. Obično su studenti aktivniji, makar i prisilno, kada im profesori na početku semestra, odnosno izvođenja kolegija, najave kako određeni postotak završne ocjene nosi njihova participacija u diskusijama za vrijeme predavanja (slika 10).

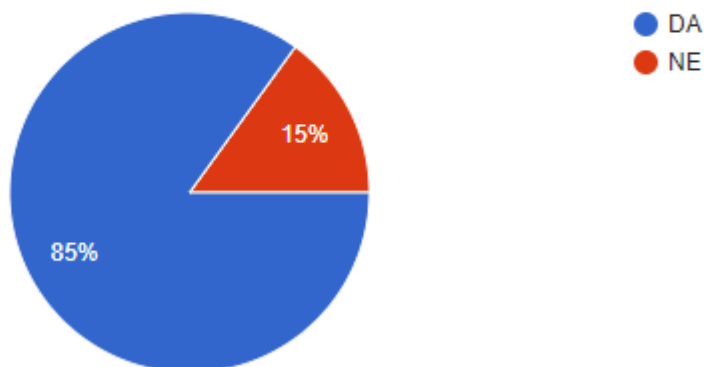
Jeste li aktivni samo kada znate da aktivnost i rasprava čine postotak završne ocjene?

Slika 10. Postotak aktivnosti studenata kada diskusija čini postotak završne ocjene

Najravnomjernija raspoređenost u odgovorima bila je upravo na ovom pitanju, gdje se gotovo polovica odlučila za odgovor DA, a polovica za odgovor NE. Ipak, jedanaestero sudionika izjasnilo se kako nisu aktivni isključivo onda kada se rasprava ocjenjuje i ima udio u konačnoj ocjeni, već i inače, a devetero njih izjasnilo se kako sudjeluju u raspravama isključivo kada moraju zbog ocjene. Često studenti imaju potrebu nešto reći ili znaju odgovor na neko profesorovo postavljeno pitanje, no boje se biti prvi koji će dići ruku i nešto započeti (slika 11).

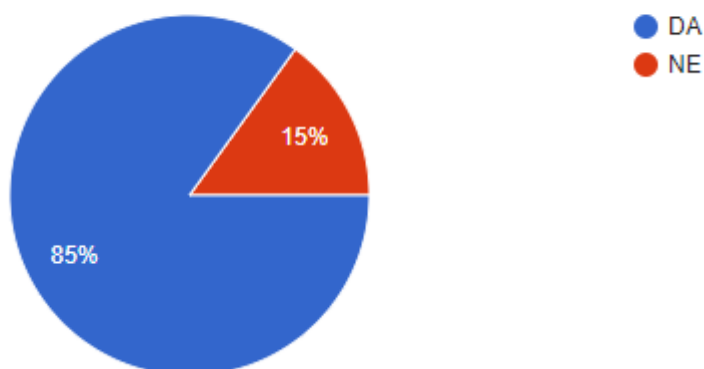
Biste li se uključili u raspravu da ju je netko drugi započeo umjesto Vas?

Slika 11. Postotak uključenosti u raspravu kada bi ju otpočeli drugi

Čak 85% sudionika slaže se s time i smatraju kako bi se uključili u raspravu i zasigurno nešto rekli, ali u slučaju da je netko drugi „probio led“ i započeo diskusiju prvi. Preostalih 15% ne bi se uključilo u raspravu čak ni tada, a razlog je u tome što interakciju u online tečajevima ne smatraju bitnom. Doduše, bitnom ju smatra ovih 85% koji bi se uključili u interakciju (slika 12).

Smatrate li uopće interakciju u online tečajevima bitnom?

Slika 12. Postotak važnosti interakcije u online tečajevima

Troje sudionika smatra kako je interakcija u online tečajevima površna i da zato nije ni važna, dok preostalih 17 smatra kako je izuzetno bitna jer nema klasične diskusije 'licem-u-lice' s profesorom: „...bitno je putem virtualne interakcije verbalizirati onaj aspekt komunikacije koji nedostaje kako bi osobe s druge strane računala jasno shvatile poantu“. Također, neki ističu kako bi trebalo upotrijebiti aplikacije kao što su *Zoom* ili *Skype*, koje omogućavaju video pozive i video konferencije te bi na taj način profesor i studenti mogli odvojiti vrijeme i popričati o temi koja se obrađuje, a jedan sudionik navodi kako općenito na studiju društvenih znanosti nema dovoljno interakcije, čak ni kada se ona ocjenjuje.

„No po iskustvu koje imam na 5 godina studija, iako studiram društvene znanosti gdje bi rekli da nikad kraja interakciji, to ponekad i nije baš tako, čak i kada se sudjelovanje u raspravama ocjenjuje od strane profesora nisu svi pojedinci jednako uključeni. Online nastava ima svojih prednosti, ali smatram da joj fali tog dodira sa studentima i međusobna interakcija koja je prisutna u klasičnoj nastavi.“

6. Rasprava

U polazišnom dijelu rada iznosi se osnovna pretpostavka kako će uspješnost praćenja tečaja biti veća kod sociologa nego kod nesociologa. Pretpostavka je, suprotno očekivanjima, bila pogrešna. Nesociolozi su uspjeli ostvariti veći broj bodova na testovima, nego što su to uspjeli sociolozi. Potencijalni razlozi takvog ishoda su mnogobrojni, budući da se ne može sa sigurnošću tvrditi koji su, ili nisu, točni razlozi ovakvog rezultata. Dio tih razloga leži upravo i u mnogobrojnim ograničenjima ovakvog načina poučavanja. Prilikom rješavanja pismenih testova, sudionici su mogli pokušati koristiti *powerpoint* prezentacije, vlastite bilješke, pretraživati internetske stranice i tako doći do odgovora na postavljena pitanja, odnosno varati na testiranju. Shodno tome, možemo zaključiti kako su nesociolozi češće varali na testovima, ili da su sociolozi bili toliko sigurni u svoje znanje da uopće nisu ni učili, već su smatrali kako vladaju materijom i da im neće biti problem riješiti nekoliko testova. Nadalje, postoji mogućnost da neka druga osoba riješi test umjesto nekog od sudionika te mu tako pomogne ostvariti bolji (ili lošiji) uspjeh, dok također jedan sudionik može otvoriti test, riješiti ga te ostalim sudionicima reći koja su bila pitanja u testu kako bi si oni prije samog pisanja testa pripremili potrebne odgovore.

S obzirom na to da je ovo prvo takvo istraživanje, voditelj projekta je ovaj tečaj nazvao radnim modelom. Ono što je važno kod ovog radnog modela su Kyriacouova načela djelotvornosti nastavnika (str. 4) kojima se voditelj projekta vodio. Izrada radnog modela uključuje svu spomenutu pripremu nastavnika: on mora samostalno izraditi powerpoint prezentacije koje će prezentirati sudionicima tečaja, učiniti ih zanimljivima, pronaći dodatni materijal izvan udžbeničkog programa koji će ih dodatno zainteresirati ili proširiti vidike uz određenu temu, no, ti sadržaji moraju istovremeno biti provokativni, ali i poučni, da u njima izazovu neku reakciju i promišljanje o temi. Također mora samostalno izraditi testove, procijeniti koja pitanja će najkonciznije obuhvatiti ono što je u svakoj prezentaciji najvažnije, kakvog će oblika biti pitanja: na nadopunjavanje, na zaokruživanje, kratki odgovori, esejska pitanja i tako dalje, a shodno tome mora i prilagoditi vrijeme pisanja testa i broj pitanja za koji procjenjuje da je realističan za rješavanje u zadanom vremenskom roku. Usto, mora biti stalno prisutan i dostupan sudionicima u tečaju, upravo zbog toga što navodi Selwyn, a to je konstantna dostupnost informacija, bilo kada i bilo gdje. Netko može poslati poruku voditelju ujutro čim se probudi i krene s proučavanjem prezentacija, a netko to može učiniti kasno u noći, pritom se voditelj tečaja mora potruditi što brže odgovoriti na postavljeno pitanje jer je jedna od istaknutijih karakteristika ovakvog tipa učenja upravo to što su sudionicima povratne informacije brže dostupne. Nadalje, Selwyn je također u pravu da su pri online učenju mnogi sudionici samo pasivni primatelji, umjesto aktivnih kreatora znanja. Imaju priliku postavljati razna pitanja, dijeliti razne materijale s drugim sudionicima, ali i samim predavačem, istraživati dublje neku temu i slično, no oni samo prouče zadano gradivo, riješe ispit i ne uključuju se dalje u nastavu. Tu je također vidljiva još jedna mana ovog radnog modela, ali može biti korisna i za *online* nastavu općenito, a to je da se učenicima konstantno postavljaju pitanja, zadaće, kako bi bili primorani iznijeti stav o nečemu, izreći mišljenje, napraviti nešto više od samog rješavanja testova. Neil Selwyn, kao autor koji se uvelike bavi ovakvim tipom učenja, zaista uviđa dobre i loše strane ovakvog tipa poučavanja, nudi razloge i objašnjenja za svaki tip situacije i pokušava dati svoj doprinos u aktualizaciji i napretku učenja na daljinu, za boljitak svih dionika obrazovnog sustava. Smatram da ovakav model iziskuje jednaku, ako ne i veću, pripremu kao i za klasičan nastavni sat, no izrađivanje prezentacija, traženje članaka i video materijala spada u lakši dio ovog tečaja. Zahtjevniji dio je pripremanje testova,

usklađivanje rješavanja testova, s obzirom na to da svi imaju obaveze i nemoguće ih je okupiti u isto vrijeme, samo preostaje opcija izrade personaliziranih testova za svakog ponaosob što iziskuje još vremena. Po završetku tečaja se, naravno, uvidi koliko toga je moglo drugačije, bolje, intenzivnije, ali zato postoje greške koje nas vode do sve boljih i boljih inačica ovakvih istraživanja.

6.1. Ograničenja

Na temelju ovog rada ne mogu se donositi generalizirani zaključci na razini opće populacije zbog malog broja sudionika u ovom istraživanju, odnosno, zbog namjernog uzorka koji tu istu populaciju ne predstavlja vjerno. Također, pri interpretaciji rezultata, u obzir je potrebno uzeti i to da je ovo istraživanje akcijsko, eksplorativno i pionirsko. Svakako postoji i veliki prostor za nadogradnju, poboljšanje, mijenjanje i usavršavanje ovakvog koncepta istraživanja, čime se određeni nedostaci ili ograničenja mogu smanjiti ili u potpunosti ukloniti. Početkom 2020. godine, svijet je zahvatila globalna pandemija virusa COVID-19, odnosno, korona virusa. Uslijedilo je zatvaranje gotovo svih prodavaonica, ugostiteljskih objekata i slično, a škole i fakulteti također su morali biti zatvoreni. Učenici i studenti, kao i profesori, bili su prisiljeni na *online* nastavu, zadaće i ispite. Nastava na daljinu zatrebala nam je prije nego što smo se tome nadali, a sukladno tome svi dionici obrazovnog sustava morali su se prilagoditi trenutnoj situaciji i pripremiti nastavne satove u sličnom obliku kao što je bilo na ovom tečaju. Učenici i studenti dobivali su *powerpoint* prezentacije, video materijale, video predavanja, a uz svakodnevne zadaće i seminare, morali su rješavati pismene, ali i usmene ispite. Profesori tu također nailaze na brojne probleme i ograničenja, osobito zbog vremenske stiske i prebacivanja kompletne nastave u *online* format. Neki od njih su umjesto pismenih ispita uveli usmene ispite pri čemu od učenika/studenata zahtijevaju da imaju upaljenu kameru na svom računalu kako bi se konstantno gledali i spriječili šaptanje i prepisivanje iz literature. To bi bilo korisno uvesti u nekoj budućoj inačici ovog tečaja, samo što takav oblik ispitivanja, pogotovo na većim grupama, oduzima mnogo više vremena od pismenih ispita, ali je ujedno i jedini način za osiguranje validnosti rješavanja. Najveći nedostatak u ovom istraživanju je svakako faktor iskrenosti prilikom rješavanja testova i evaluacijskog obrasca, što je također važno imati na

umu prilikom analize i svakako u budućnosti ukomponirati drugačiji model ocjenjivanja ili rješavanja testova. S druge strane, postoji opcija da se umjesto klasičnog testiranja, od učenika ili studenta zatraži da napišu rad, seminar, projekt na određenu temu koju im zadaje profesor ili da im profesor ponudi nekoliko tema između kojih mogu birati. Tako bi bili primorani proći kroz zadanu građu, primijeniti naučeno gradivo, dodatno istraživati temu, postaviti hipotezu te je u konačnici potvrditi ili odbaciti i donijeti vlastiti zaključak. Također, vrijedi spomenuti i efekt poželjnosti odgovora, s obzirom da su sudionici kolege ili prijatelji autora istraživanja te je upitna i njihova pristranost u davanju iskrenih odgovora. Postoji vjerojatnost da su pisali odgovore u skladu s onime što bi autor htio čuti od njih o sebi kao voditelju tečaja te o samom tečaju, a upitna je i činjenica koliko su zaista željeli sudjelovati u ovom istraživanju, odnosno jesu li to učinili iz kolegijalnosti ili iz istinske želje za sudjelovanjem u jednom takvom tečaju.

7. Zaključak

Kao što je vidljivo iz ovog rada, mijenjanje trendova, osobito u obrazovanju, u punom je jeku. Pandemija korona virusa prisilila je sve dionike obrazovnog sustava na prilagodbu nastave i pretvorbu iste iz konvencionalnog učenja u učenje na daljinu. Mobitel u današnje vrijeme ima u rukama djece potpuno drugačiji smisao, nego što to ima kod odraslih osoba. Djeca brže uče, upijaju znanje i informacije koje im se pružaju instantno svakoga dana, dok odrasle osobe uglavnom mobitel koriste za komunikaciju i čitanje dnevnih vijesti. S obzirom na to da je tehnologija uznapredovala, da ju učenici i studenti lako savladavaju i da su im interesantne mogućnosti koje ona pruža, profesori moraju podilaziti raznim tehničkim rješenjima kako bi bili u toku sa vremenom i aktualizirali svoju nastavu na razinu koja će biti zanimljiva, ali i interaktivna za one koji je slušaju i prate. Također, vidljivo je da su društvene mreže zapravo nova mogućnost dijeljenja sociologije, odnosno sociološkog znanja, obzirom da je to predmet koji se može vrlo lako implementirati u jedan takav sustav. Ono što bi se trebalo unaprijediti u tečajevima poput ovog je zasigurno komunikacija. Bilo bi poželjno oslušivati učenike/studente te im dopustiti da budu suradnici u kreiranju njihovih vlastitih nastavnih sadržaja, poput korištenja aplikacija kao što su *Zoom* ili *Skype* za koje su istakli da im se sviđaju i da bi rado putem njih sa predavačem popričali o temi koja se obrađuje. Isto tako, važno je staviti naglasak na to kakav tip sadržaja će se obrađivati, kada, čime ga nadopunjavati, koja dužina sadržaja i koji opseg opterećenja je prikladan. Ovo je zapravo eksplorativno istraživanje, koje do sada nije provedeno konkretno u području sociologije, stoga je zapravo smješteno u brisani prostor kojeg se odlučilo ispuniti barem prototipnim informacijama, budući da postoji određena svjesnost o velikom potencijalu društvenih mreža, konkretno *Facebooka*. Iako je istraživanje provedeno mnogo prije pandemije, samo nekoliko mjeseci kasnije već se ukazala potreba upravo za organizacijom takvih *online* virtualnih učionica, štoviše, upravo iz sociologije i njoj srodnih predmeta. Da se istraživanje provodi sada, odgovori na evaluacijskom obrascu o online tečajevima, zamjeni profesora računalom i općenito o učenju od kuće, vjerojatno bi bili ponešto izmijenjeni, budući da je to posljednjih mjeseci svakodnevnica. Stoga bi svakako trebalo posvetiti pažnju ovakvim istraživanjima i posvetiti se unaprijeđenju ne samo virtualnih učionica, već i kompletne administracije obrazovnih ustanova koje se često bore s tehnologijom, što im učenici i studenti najčešće i zamjeraju

jer bi voljeli upise i ocjenjivanje obaviti putem Interneta, bez nepotrebnih gužvi i gubljenja vremena. Ono što je važno spomenuti konkretno za *Facebook* jest da je njegova značajna prednost to što je besplatan i sadržajima se svi mogu uvijek vraćati kada god zatrebaju. Ovakav oblik učenja mogao bi uspjeti kod predmeta kao što je sociologija zbog toga što su teme pogodne za poučavanje putem društvenih mreža, mogu se povezivati i o njima se može raspravljati, no usto, potrebno je implementirati nekakav oblik rasprave poput video-konferencija te također uspostaviti neki oblik regulacije kod provjere znanja. Opcije su razne: da i provjere znanja budu usmene putem video poziva ili da učenicima i studentima budu zadani problemski zadaci, seminari, istraživanja za koje im neće pomoći korištenje udžbenika, već će morati naučiti gradivo, povezivati ga u smislenu cjelinu i uložiti vrijeme da istraže temu. Mogućnosti je mnogo, no ono što je važno jest da je ovaj rad ispunio svoju svrhu i cilj te ukazao na kompatibilnost učenja sociologije i društvenih mreža te na brojne pogodnosti, ali i barijere koje dolaze uz to.

8. Popis izvora i literature

- Bušelić, M. (2012). Distance Learning – Concepts and Contributions. *Oeconomica Jadertina*, Vol 2. No 1., 23-34.
- Clement, J. (travanj, 2020). Number of monthly active Facebook users worldwide as of 1st quarter 2020. *Statista.com*. URL: <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/> (22. 04. 2020).
- Đurica, N., Soleša, D., Šimović, V., Đurica, M. (2018). Percepcije studenata o važnosti upotrebe Facebooka za akademske svrhe. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 20 No. 4, 1059-1087.
- Friedman, T. (26. 01. 2013) Revolution Hits the Universities. *New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2013/01/27/opinion/sunday/friedman-revolution-hits-the-universities.html> (07. 03. 2020).
- Fanuko, N. (2005). *Sociologija: udžbenik za gimnazije*. Zagreb: Profil.
- Jakšić, J. (2003). Motivacija. Psihopedagoški pristup. Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih. Vol. 25, No. 1, 5-16.
- Ko, S., Rossen, S. (2004). *Teaching online: a practical guide*. Boston: Houghton Mifflin.
- Kyriacou, C. (2001). *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
- Selwyn, N. (lipanj, 2009a). Faceworking: exploring students' education-related use of Facebook. *Learning, Media and Technology*. Vol. 34, No. 2, 157–174.
- Selwyn, N. (2009b). The 'new' connectivities of digital education. U Apple, Ball, Gandin (ur). *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*. Abingdon: Taylor & Francis.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., Zvacek, S. (2006). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. Upper Saddle River; Columbus: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Price, D. (07. 03. 2019). The Top 20 Social Media Apps and Sites in 2019. *Makeuseof.com*. URL: <https://www.makeuseof.com/tag/top-social-media-apps-sites/> (14. 04. 2020).

9. Prilozi

Poziv za sociologe

Poštovani,

ovim putem Vas pozivam na sudjelovanje u istraživanju u svrhu izrade mog diplomskog rada. Naziv rada je „Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja obrazovnog modela)“. Za potrebe rada provodim istraživanje u trajanju od tri tjedna u mjesecu kolovozu ove godine. Ovdje na *Facebooku* će biti otvorena grupa za *online* tečaj sociologije u kojem sudjeluje dvadeset ljudi, deset koji studiraju sociologiju i deset koji ne studiraju sociologiju, već studiraju (ili su studirali) nešto drugo. Vas pozivam u ovu kategoriju deset sociologa. Kroz tri tjedna ja ću objavljivati prezentacije iz odabranih socioloških tema (primjerice: alternativni stilovi života, sociologija kao znanost, stratifikacija itd.), razne članke, fotografije i video materijale povezane s tim prezentacijama, a na kraju tjedna (nedjeljom navečer) Vi rješavate test koji se odnosi na gradivo tog tjedna. Test obuhvaća samo gradivo prezentacija, dakle svi ostali članci spadaju u kategoriju „zanimljivosti“. Isto tako, biti će i otvoren profil na *Instagramu* na kojem ću također objavljivati slike i zanimljive činjenice povezane s gradivom tog tjedna. Prezentacije će biti rađene prema udžbeniku iz sociologije, autora Nenada Fanuka, a ostali materijali će biti iz javno dostupnih i besplatnih mrežnih stranica, časopisa ili knjiga. U toku istraživanja Vi morate riješiti ukupno tri testa, dakle na kraju svakog tjedna po jedan test. Rješavanjem testova skupljate bodove, primjerice, ako svaki test ima 15 bodova, maksimalno na tečaju možete skupiti 45 bodova. Svaki test je vremenski ograničen na deset minuta, dakle, kada ja objavim link za pristupanje testu, Vi imate deset minuta vremena da ga riješite, nakon deset minuta predaja testa više neće biti moguća. Za vrijeme trajanja tečaja, u bilo kojem trenutku možete javno postaviti bilo kakvo pitanje u grupu ili u komentar ispod neke objave u grupi, a ako ne želite da bude javno, slobodno se javite privatnom porukom na *Facebook* ili *Instagram*. Nakon što prođu tri tjedna tečaja i Vi riješite tri testa, u privatnu poruku, na jednoj od dvije ponuđene društvene mreže, poslati ćete mi šifru pod kojom želite da Vaši rezultati budu objavljeni. Vaši rezultati će biti u posebnoj tablici, dakle samo Vas deset sociologa. Prije objave rezultata, ispuniti ćete evaluacijski obrazac, također u deset minuta, u kojem ćete izraziti

zadovoljstvo/nezadovoljstvo tečajem i moći ćete sugerirati i komentirati što biste ili ne biste promijenili, kako biste poboljšali tečaj i trebaju li se uopće takvi tečajevi provoditi. U bilo kojem trenutku (ako pristanete) slobodni ste odustati od ovog istraživanja. Pristup Vašim pravim podacima imamo samo mentor mog diplomskog rada i ja, a u samom diplomskom radu Vaša imena i originalni podaci neće biti spomenuti, analizirati ćete se samo kao skupina sociologa, ne kao pojedinci. Nakon završetka studija, odnosno, obrane diplomskog rada, originalni podaci biti će pohranjeni samo u mentorovom i mom računalu, a *Facebook* grupa i *Instagram* profil biti će obrisani. Diplomski rad će se čuvati u repozitoriju knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Ovim putem Vas podsjećam da si u postavkama na *Facebooku* možete regulirati koje podatke Vam mogu vidjeti drugi sudionici na Vašem profilu, ukoliko niste prijatelji na mreži, tako da na vrijeme možete podesiti svoje postavke privatnosti. Ako imate neko pitanje ili nedoumicu, možete napisati ovdje ili mi se javiti u privatnoj poruci. Unaprijed Vam se zahvaljujem na vremenu i molim Vas da mi odgovorite u što kraćem roku.

Lijep pozdrav, Robert

Poziv za nesociologe

Poštovani,

ovim putem Vas pozivam na sudjelovanje u istraživanju u svrhu izrade mog diplomskog rada. Naziv rada je „Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja obrazovnog modela)“. Za potrebe rada provodim istraživanje u trajanju od tri tjedna u mjesecu kolovozu ove godine. Ovdje na *Facebooku* će biti otvorena grupa za *online* tečaj sociologije u kojem sudjeluje dvadeset ljudi, deset koji studiraju sociologiju i deset koji ne studiraju sociologiju, već studiraju (ili su studirali) nešto drugo. Vas pozivam u ovu kategoriju od deset ljudi koji su studirali/studiraju nešto drugo. Kroz tri tjedna ja ću objavljivati prezentacije iz odabranih socioloških tema (primjerice: alternativni stilovi životi, sociologija kao znanost, stratifikacija itd.), razne članke, fotografije i video materijale povezane s tim prezentacijama, a na kraju tjedna (nedjeljom navečer) Vi rješavate test koji se odnosi na gradivo tog tjedna. Test obuhvaća samo gradivo

prezentacija, dakle svi ostali članci spadaju u kategoriju „zanimljivosti“. Isto tako, biti će i otvoren profil na *Instagramu* na kojem ću također objavljevati slike i zanimljive činjenice povezane s gradivom tog tjedna. Prezentacije će biti rađene prema udžbeniku iz sociologije, autora Nenada Fanuka, a ostali materijali će biti iz javno dostupnih i besplatnih mrežnih stranica, časopisa ili knjiga. U toku istraživanja Vi morate riješiti ukupno tri testa, dakle na kraju svakog tjedna po jedan test. Rješavanjem testova skupljate bodove, primjerice, ako svaki test ima 15 bodova, maksimalno na tečaju možete skupiti 45 bodova. Svaki test je vremenski ograničen na deset minuta, dakle, kada ja objavim link za pristupanje testu, Vi imate deset minuta vremena da ga riješite, nakon deset minuta predaja testa više neće biti moguća. Za vrijeme trajanja tečaja, u bilo kojem trenutku možete javno postaviti bilo kakvo pitanje u grupu ili u komentar ispod neke objave u grupi, a ako ne želite da bude javno, slobodno se javite privatnom porukom na *Facebook* ili *Instagram*. Nakon što prođu tri tjedna tečaja i Vi riješite tri testa, u privatnu poruku, na jednoj od dvije ponuđene društvene mreže, poslati ćete mi šifru pod kojom želite da Vaši rezultati budu objavljeni. Vaši rezultati će biti u posebnoj tablici, dakle samo Vas deset nesociologa. Prije objave rezultata, ispuniti ćete evaluacijski obrazac, također u deset minuta, u kojem ćete izraziti zadovoljstvo/nezadovoljstvo tečajem i moći ćete sugerirati i komentirati što biste ili ne biste promijenili, kako biste poboljšali tečaj i trebaju li se uopće takvi tečajevi provoditi. U bilo kojem trenutku (ako pristanete) slobodni ste odustati od ovog istraživanja. Pristup Vašim pravim podacima imamo samo mentor mog diplomskog rada i ja, a u samom diplomskom radu Vaša imena i originalni podaci neće biti spomenuti, analizirati ćete se samo kao skupina nesociologa, ne kao pojedinci. Nakon završetka studija, odnosno, obrane diplomskog rada, originalni podaci biti će pohranjeni samo u mentorovom i mom računalu, a *Facebook* grupa i *Instagram* profil biti će obrisani. Diplomski rad će se čuvati u repozitoriju knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Ovim putem Vas podsjećam da si u postavkama na *Facebooku* možete regulirati koje podatke Vam mogu vidjeti drugi sudionici na Vašem profilu, ukoliko niste prijatelji na mreži, tako da na vrijeme možete podesiti svoje postavke privatnosti. Ako imate neko pitanje ili nedoumicu, možete napisati ovdje ili mi se javiti u privatnoj poruci. Unaprijed Vam se zahvaljujem na vremenu i molim Vas da mi odgovorite u što kraćem roku.

Lijep pozdrav, Robert

Podsjetnik

(šalje se sedam dana prije početka istraživanja)

Poštovani,

još jednom Vam se zahvaljujem na izdvojenom vremenu i trudu što ste pristali sudjelovati u ovom istraživanju. Istraživanje se provodi u svrhu izrade diplomskog rada pri Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu pod mentorstvom dr. sc. Zvonimira Bošnjaka. Podsjećam Vas da će istraživanje trajati tri tjedna, na kraju svakog tjedna (nedjeljom navečer) rješavate po jedan test koji se odnosi isključivo na gradivo prezentacija koje ćete dobivati u tom tjednu. Rješavanjem testova skupljate bodove koji se na kraju zbrajaju, dakle pribrojiti će se bodovi prvog, drugog i trećeg testa. Prije ispunjavanja evaluacijskog obrasca, poslati ćete mi u privatnoj poruci, na *Facebooku* ili *Instagramu*, šifru pod kojom želite da Vaši rezultati budu objavljeni. Podsjećam, posebna je tablica rezultata za sociologe i posebna za nesociologe. Vaši originalni podaci poznati su samo mentoru i meni, i samo ćemo ih mi adekvatno pohraniti na svojim računalima, a *Facebook* grupa i *Instagram* profil biti će obrisani odmah po završetku mog studija, odnosno, uspješne obrane diplomskog rada. U bilo kojem trenutku, slobodni ste odustati od sudjelovanja u istraživanju. Također, istraživanje je odobrilo Povjerenstvo Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Još jednom Vam se zahvaljujem na suradnji i podsjećam da tečaj započinje sljedeći ponedjeljak. Ako imate neko pitanje, na raspolaganju sam Vam u ovoj grupnoj poruci ili u privatnoj.

Lijep pozdrav, Robert

10. Sažetak

„Korištenje društvenih mreža u svrhu učenja i poučavanja sociologije (izgradnja obrazovnog modela)“

Autor u ovom radu piše o naglom porastu popularnosti *online* tečajeva, društvenih mreža i korištenja istih u svrhu poučavanja. Na temelju provedenog istraživanja u trajanju od tri tjedna, autor je organizirao, razvijao, pratio i vrednovao dijeljenje socioloških sadržaja na društvenim mrežama *Facebook* i *Instagram* kroz internetski tečaj koji je polazilo deset sociologa i deset nesociologa. Na temelju dobivenih rezultata ističe važnost uloge profesora, nastave 'licem-u-lice', ukazuje na potencijalne probleme u *online* nastavi, ali i naglašava kompatibilnost sociologije i društvenih mreža te da je takav oblik edukacije u velikom zamahu, shodno čemu ga ne treba odbijati, već doradivati i usavršavati.

Ključne riječi: društvene mreže, Facebook, sociologija, online tečaj, učenje na daljinu, e-učenje

„The Use of Social Networks in Learning and Teaching Sociology (Making an Educational Model)“

This graduation thesis deals with online courses and social networking sites, their rising popularity and usage in education. Based on a three-week research, the author organized, developed, followed and evaluated sociological content shared on Facebook and Instagram. The content was posted in the form of an Internet course taken by ten sociologists and ten non-sociologists. The results of the research show the importance of a teacher's role, "face-to-face" education and point out potential problems of online education. However, they also emphasize the compatibility of sociology and social networking sites, proving that such form of education is taking off and thus, it should not be rejected, but worked on and improved.

Key words: social networking sites, Facebook, sociology, online course, distance education, e-learning